

Doc. MUDr. Ferdinand Knobloch, prim. MUDr. Zdeněk Mrázek - dvě zastavení v naší psychoterapeutické minulosti

Doc F. Knobloch se letos dožívá 80 let, prim. Z. Mrázek před 5 lety, nedlouho po svých osmapadesátinách, zemřel. Oba je spojuje význam pro naši psychoterapii a jejich účast na jejím minulém formování. K té době se chci jako pamětník, spolupracovník i jako představitel tehdejší psychoterapeutické sekce vrátit.

Hlavní krystalizační plochou naší poválečné psychoterapie bylo psychiatrické oddělení fakultní polikliniky v Praze na Karlově náměstí, vedené docentem Knoblochem. Spolu s odbočkou v Lobči (otevřenou v r. 1954) a později i Denním sanatoriem na Horní Palatě (jehož éra patří již primáři Mrázkovi) představovaly místa, která v našich tehdejších podmínkách znamenala soustředění myšlenkového a výkonnostního potenciálu psychoterapeutické činnosti. Lobeč a Palata byly dlouho synonymy naší vrcholové psychoterapeutické kultury a potence a nepochybně představovaly inspirující modely pro formaci dalších psychoterapeuticky orientovaných oddělení.

Jméno doc. Knoblocha je spojeno s dnes již málo známou historií „Československé skupiny pro pokrok psychoanalýzy a integraci psychoterapie“, která byla ustavena 27. 6. 1967. Doc. Knobloch ji připravoval od roku 1966, kdy vedl jednání s představiteli Mezinárodní federace psychoanalytických společností (čestným předsedou byl E. Fromm). V létě roku 1967 skupina získala statut prozatímního členství, které naše Ministerstvo zdravotnictví odsouhlasilo 7. 2. 1968. Za plného člena Federace byla pak přijata na mezinárodní konferenci v Göttingen (31. 8. 1968). Ve své době byla zřejmě prvním systémem psychoterapeutického výcviku u nás (o charakteru psychoanalytického vzdělání v té době nebyly k dispozici oficiální zprávy). V rámci skupiny organizované „Lobečské psychoterapeutické dny“ pak prvou komunitně pojatou vzdělávací akcí (z jejich prvního běhu, který se uskutečnil v Lobči od 3. - 11. 1. 1968 namátkou jmenuji některé z jeho tehdejších účastníků: Karenová, Nesvatbová, Doležalová, - Bouček, Sikora, Příhoda, Boleloucký). Statut plného členství tehdy dosáhl Mrázek (spolu s H. Junovou) v listopadu 1968.

Restaurace totality s postupující normalizací a emigrací manželů Knoblochových měla na činnost skupiny tíživý dopad. Z jejího názvu se vytratilo slovo „psychoanalýza“ a po několika letech skončila. Naštěstí byl v té době již rozeběhnut systém SUR (Skála, Urban, Rubeš), který řadu členů vstřebal. Dnes je již těžké odhadovat, jak by se utvářel vztah obou systémů, kdyby dějiny šly jinak. Doc. Knobloch se i z emigrace o dění u nás zajímal - ještě v roce 1982 se jako sekretář psychoterapeutické sekce WPA snažil o zprostředkování naší aktivity na vídeňském kongresu v r. 1983.

Na Zdeňka Mrázka se po odchodu manželů Knoblochových přesunula celá váha odpovědnosti za chod lobečského a palatovského dědictví, v pozici o to obtížnější, že ji nesl jako člověk známý svou notorickou odmítavostí k potřebné zabezpečující politické orientaci té doby. Neměl důvěru k institucionalizaci v psychoterapeutickém dění, v určitém rozsahu jí však neušel. Působil jako sekretář v době, kdy psychoterapie ještě neměla ani svou sekci a schůze se konaly v posluchárně fakultní polikliniky. V roce 1970, kdy získala statut sekce a předsednictví přebíral prim. MUDr. Milan Hausner, Z. Mrázek vykonával funkci tajemníka. O převzetí této funkce pak

požádal mne a stal se členem výboru psychiatrické společnosti. Byla to doba pro činnost psychoterapeutické sekce nepříznivá, pozice výboru, kde až do roku 1982 nebyl nikdo z členů politicky angažován, byla zranitelná. Postupně se do ní promítaly i důsledky onemocnění předsedy sekce a ozvěna výhrad proti psychiatrickému oddělení v Sadské, které vedl. Výmluvným svědectvím doby byla událost, po které nebylo dovoleno pořádat schůze na psychiatrické klinice. Stalo se to, když po asi 10leté emigraci doc. Knoblocha došlo při programu, který tehdy zajišťovali rodinní terapeuté, k jeho veřejnému připomenutí. Bylo ohrožené i konání tehdy připravované konference v Poděbradech, pro kterou bylo nutné dát záruku ideologické nezávadnosti. Vlastní schůze se pak (nikoliv bez obtíží) konaly v Lékařském domě. Na psychiatrickou kliniku se již nevrátily a situace byla de facto definitivně vyřešena až s převzetím předsednické funkce doc. Skálou v r. 1982. Předcházelo tomu zanikání hausnerovské Sadské a jeho odchod do Hamru na Jezeře.

Osobně, i svým profesionálním přesahem, byl Zdeněk Mrázek těmto dějům přítomen. Starostlivě je sledoval a snažil se je pozitivně ovlivnit. Nevystupoval s razantní zjevností, vždy však bylo zjevné, na které straně stojí. Vlastní zásady i teritorium chránil statečně - neokázale a důsledně. Kdo dnes ještě vzpomene, že tehdy např. dokázal nepodlehnout nátlaku, aby propůjčil Lobeč pro sovětský projekt „emocionalno stresovoj kondicirovky“. Zániku Lobče se snad naštěstí již nedožil.

Jeden z protagonistů naší psychoterapie se nám letos přiblížil jubileem, ke kterému můžeme přát mnoho sil, druhý se vzdaluje do vzpomínek, které si ho váží. Oběma děkujeme za úsek, který s naší psychoterapií prošli a za to, co pro ni znamenali.

Doc. MUDr. Vladimír Hort, CSc.

Studie o podávání přípravků fluoxetin (**Portal®**, **Lek**) a maprotilin (Ladiomil®, Pliva) v léčbě epizod velké deprese v zemích střední a východní Evropy (M. Jakovljevič a N. Henigsberg, Záhřeb; D. Vujič, Ljubljana; Y. Alexandrovsky, Moskva; **F. Faltus, Praha**; W. Szelenberger, Varšava).

Summary: V šestitýdenní dvojité slepé studii u hospitalizovaných i ambulantních nemocničních pacientů s epizodou velké deprese podle kritérií DSM-IV byly srovnávány fluoxetin a maprotilin. Po jednotýdenním placebovém vyplavovacím období byl podáván buď fluoxetin v dávce 20 mg, nebo maprotilin v dávce 75 mg. Tyto dávky mohly být po třech týdnech léčby u fluoxetinu zvýšeny na 40 mg/den a u maprotilinu na 150 mg/den. Účinnost léčby byla hodnocena Hamiltonovou posuzovací stupnicí (Hamilton Depression Rating Scale - HAMD) a stupnicí pro hodnocení celkového klinického dojmu (Clinical Global Impression - CGI). Studie prokázala u fluoxetinu prakticky identickou terapeutickou účinnost jako u maprotilinu, a to navzdory podstatně nižšímu dávkování. Také profil snášenlivosti byl u fluoxetinu poněkud lepší než u maprotilinu.

Bližší informace získáte na adrese:

Lek, zstúpitelství pro ČR, Revoluční 13, 110 00 Praha 1, tel.: 02/24 80 32 15, 24 80 32 16, fax: 02/24 80 32 47